

La por comença a estendre's pertot arreu i les potències mundials a la fi es prenen seriosament la crisi global que és l'epidèmia del virus de l'Ebola.

L'assassí implacable

Durant set mesos els països occidentals es mostraren del tot insensibles a la crisi sanitària provocada pel brot del virus de l'Ebola a Àfrica Occidental. No feren res. Feia l'efecte que, mentre fossin negres africans els que s'infectaven i morien, no els preocupés gens ni mica.

A principis del mes de març passat, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va donar l'alerta que hi havia més d'un centenar d'infectats, després que la seva oficina a Guinea-Conakry i el govern del país li ho comunicessin oficialment. Es desconeix per què l'OMS es torbà tant a advertir del gran perill. De fet, Metges sense Fronteres, seguint les informacions dels seus professionals destinats a la zona, ja havia qualificat l'episodi actual de la terrible malaltia com "sense precedents" i demanava a les potències mundials que s'impliquessin tot d'una per intentar contenir-la. Cap ni una línia va fer cas. De fet, a tot estirar, els governs occidentals es limitaren a prohibir vols regulars a les zones on anaren apareixent nous casos durant les següents setmanes.

"Han hagut de passar tots aquests mesos i s'han hagut d'acumular més de 3.000 morts perquè Occident es preocupi, perquè reaccioni. Hem estat negligents", declarava a la Cadena Ser el passat 29 de setembre José María Martín Moren, catedràtic de salut pública de la Universitat de València i assessor de l'OMS. Martín és l'impulsor de la redacció d'una carta oberta de queixa als governs europeus que s'ha publicat recentment en el setmanari britànic d'informació mèdica *The Lancet*, una de les publicacions més prestigioses del món en el seu camp. Signen la crítica 44 experts en salut pública,

de 15 països europeus. L'opinió dels professionals deixa en evidència els governs. "Després de mesos d'inactivitat i negligència de la comunitat internacional, l'epidèmia està ara immersa en una espiral completament fora de control". Els especialistes volen ser optimistes, a pesar de tot: "Confiam que (els països desenvolupats) compensin el temps perdut amb celeritat, determinació i compromís". Però adverteixen que si no es produeix la intervenció contundent a la zona afectada, "aquesta epidèmia podria convertir-se en una crisi geopolítica" que desestabilitzés políticament tota la regió africana, amb conseqüències imprevisibles.

Fàcil propagació. Durant mesos, en efecte, el brot inicial del virus de l'Ebola ha tingut absoluta facilitat per anar eixamplant-se geogràficament i augmentar quantitativament. Sense que cap govern de les potències mundials mogués ni un dit per evitar-ho.

Segons *New England Journal of Medicine*, el pacient zero –el primer a patir la malaltia– podria haver estat un nin de dos anys que morí el 6 de desembre de 2013, la mare, germana i padrina del qual també s'infectaren i expiraren al cap de poques setmanes. Durant el gener i febrer de 2014 es produïren més contagis però no fou fins el mes de març quan el govern de Guinea-Conakry i l'oficina local de l'OMS comunicaven l'existència d'una epidèmia sense control. No s'entén que l'organització mèdica internacional esperés a donar el senyal d'alarma fins el moment en que ja n'hi havia 112 casos. El més increïble és que, malgrat el crit d'alerta de l'OMS, cap país occidental no es va moure. Ni tan sols quan a



Fins ara la intervenció dels països rics a les

El negoci del virus de l'Ebola

De tot es pot fer un gran negoci. Sobretot de les tragèdies. Per exemple, res com una guerra per guanyar diners si no es tenen gaires escrúpols. Les grans epidèmies, com més contagioses i mortíferes millor, també són grans oportunitats per fer negoci. L'actual del virus de l'Ebola no n'és excepció. Segons va publicar el passat més d'abril *eldiario.es*, l'empresa farmacèutica Tekmira, nord-americana amb seu a Canadà, la qual té un contracte d'investigació amb el Departament de Defensa dels Estats Units, va



zones afectades d'Àfrica Occidental ha estat nul·la i l'Ebola ha tingut molt fàcil la propagació.

anunciar el 5 de març que havia començat les proves d'un antídoto en humans del virus de l'Ebola i que funcionava perfectament. Al cap d'uns dies el govern d'Obama li va atorgar un ajut especial de 140 milions de dòlars per accelerar el projecte. Poc després l'Organització Mundial de la Salut va anunciar que el Govern de Guinea havia comunicat oficialment que existia un brot de la terrible malaltia en aquell país. En el segon trimestre d'aquest any el valor de les accions de la farmacèutica es duplicà a l'índex Nasdaq, és a dir, el rànquing de cotització de les cent empreses més valuoses de la Borsa de Nova York. El diari digital citat recollia les declaracions de Stephan Guenther, director de l'Institut de Medicina Tropical d'Hamburg, segons el qual

fins ara "el virus de la sida ha generat [...] un mercat de 14.000 milions de dòlars", però investigar sobre el virus de l'Ebola no era rendible fins aquell moment perquè "el petit nombre de casos" que es produïen a cada epidèmia era "un element dissuasiu" alhora que "les grans empreses farmacèutiques" es decidissin a invertir en aquell nínxol de negoci. El panorama canvià quan Tekmira va apostar en el moment adequat –casualitat, segurament– per obtenir el medicament contra aquest virus, ja que ho va fer just abans que es conegués el gran brot actual de la malaltia. Ara ja són totes les gran farmacèutiques del món les que lluiten per obtenir l'antídoto, que serà com un tresor de valor econòmic incalculable per a les empreses que el comercialitzin.

finals de mes de març es confirmava la progressió de la malaltia, que ja havia passat d'afectar zones rurals a entrar de ple a la capital guineana, Conakry, les condicions higièniques de la qual són tan nefastes –amuntegament demogràfic en cases la majoria de les quals no tenen connexió de clavegueram ni a xarxes d'aigua potable– que obrien el camí al virus perquè s'entengués ràpidament, massivament i sense cap possibilitat de control. Com així va passar. Encara dins del mateix mes, el dia 29, la malaltia passava a Libèria, el maig a Serra Lleona i el juliol entrava a Nigèria.

Des de l'alerta llançada per l'OMS i per Metges sense Fronteres fins que els governs de 22 països –entre els quals hi havia les grans potències i els més rics– es reuniren el passat 2 d'octubre a Londres a la Conferència de Donants per combatre l'epidèmia, passaren set mesos complets enmig de la indiferència general. La irresponsable actitud dels estats del primer món es palesa encara més si es coneix que, segons dades d'un estudi in situ de la John Hopkins University, més del 30% dels hospitals de Serra Lleona i gairebé el 40% dels de Libèria no comptaven l'any passat ni tan sols amb guants esterilitzats. Encara més esgarrifosa és la informació publicada el passat mes d'agost a *The Wall Street Journal*, signada pel seu enviat especial a Libèria, Drew Hinchaw, segons la qual els metges rurals del país usen normalment bosses de plàstic normals i corrents –a manera de guants– per atendre els parts, mentre que totes les infermeres –de les vistes pel corresponsal– que atenia els ingressos hospitalaris de malalts, amb el virus letal o sense, ho feien amb les mans desprotegides. Aquesta depauperada sanitat pública d'Àfrica Occidental és la que ha hagut de fer front a la malaltia gairebé tota sola, atesa la insolidaritat internacional. No pot estranyar, per tant, que el virus s'hagi estès molt i ràpidament.

La situació no va canviar fins que les crides de l'OMS i l'ONU, així com la petició formal del Govern britànic d'ajuda per lluitar contra la malaltia a la seva antiga colònia de Sierra Lleona, han fet entendre a la comunitat internacional que l'epidèmia podria passar a ser –com denoten els casos detectats fins la

Han fet falta 3.000 morts per l'Ebola perquè Occident se'n preocupés

setmana passada fora d'Àfrica: a Dallas i Madrid— una pandèmia, i que és, amb tota certesa, la pitjor crisi per mor del virus de l'Ebola de la història.

La Xina—principal inversor a l'Àfrica negra— va ser la primera potència mundial a ajudar, “desinteressadament” segons hi el seu Ministeri d'Afers Estrangers: ha enviat tres equips mèdics —metges i infermeres—, material sanitari —especialment d'aïllament i profilàctic— i ajudes diverses per a la població de les zones afectades; el valor total es calcula al voltant dels 35 milions de dòlars. Regne Unit, Austràlia, Cuba i Finlàndia són els altres països que més s'hi han implicat fins ara. Destaca el cas cubà, que hi ha desplaçat 103 infermeres i 65 metges, una contribució notable tenint en compte la situació de crisi que travessa l'Estat caribeny.

Rere dels pioners, també França s'ha sumat a la lluita solidària: el govern de París aprovà fa dues setmanes un pla de xoc valorat en uns 35 milions d'euros. L'executiu d'Obama ha reaccionat tard, però amb contundència: després del cas de virus de l'Ebola declarat a Dallas (Texas) demanà al Congrés una partida pressupostària extraordinària de 68 milions de dòlars en ajuda per als països afectats i ha anunciat que hi enviarà diversos equips mèdics i 3.000 militars que hi construiran hospitals de campanya. El govern alemany d'Angela Merkel la setmana passada augmentava l'ajuda de 12 milions d'euros a 18 i, a més, hi enviarà 2.000 voluntaris de les forces armades... Així, un rere l'altre, els països més rics han anat aprovant partides de diners per ajudar i formes d'intervenció per contribuir a intentar aturar l'epidèmia *in situ*.

L'executiu de Mariano Rajoy s'havia gastat en assistència als països que pateixen l'epidèmia, fins el dia en què esclatà la polèmica per l'aparició del primer contagi a Espanya, mig milió d'euros.

Miquel Payeras



Hospital Carlos III a Madrid on està aïllada

Els principals brots, fins ara

Quan Metges del Món alertà el mes de març sobre el brot actual del virus de l'Ebola que titllà de “sense precedents”, no exagerà gens ni mica. Si s'observen els altres episodis que s'han patit d'ençà que va ser diagnosticat per primera vegada el 1976, es palesa la importància terrible que té l'actual crisi.

El primer brot es va saldar amb 318 afectats i 280 morts. Al cap de 19 anys, el 1995, a Zaire, 315 persones s'emmalaltiren i 254 no ho superaren. El 1996, a Gabon, es declararen 31 casos amb 21 defuncions en un primer brot, i un segon episodi a finals d'any afectà 60 ciutadans i en matà 45. D'aquest país passà a Sud-àfrica, a través d'un metge que havia visitat la zona afectada, i el resultat foren dos contagiats i un òbit. El 2000 s'infectaren a Uganda 425 persones, i en moriren 224. Entre 2001 i 2002 un altre brot a Gabon matà 35 dels 65 afectats. Aquest últim virus penetrà a cal veïnat, Congo, on 44 dels 59 contaminats moriren. En el mateix país un nou episodi el 2003 s'emportà a la tomba 128 dels 143 malats. Novament al Congo el 2007 matà 187 dels 264 contagiats. El mateix any a Uganda 37 de 149 infectats no superaren la malaltia. Des d'aleshores no s'havia tornat a tenir notícia de la terrible pesta.

Aquest repàs demostra que el brot actual efectivament és d'una rellevància “sense precedents”: el divendres 3 d'octubre l'OMS informà que el nombre d'afectats s'elevava a 7.492 i el de morts a 3.439.

Quan es va conèixer l'existència d'un malalt amb el virus de l'Ebola a Dallas (Texas) la preocupació es va estendre arreu dels Estats Units i Europa. Per això justament la ministra espanyola de Sanitat, Ana Mato, va aprofitar un acte públic, al cap d'uns dies, per intentar tranquil·litzar la població: “No és possible un contagi” a Espanya, sentencià. Cinc jornades després es produïa la primera infecció en la persona de l'ajudant d'infermeria que actualment està ingressada en un hospital madrileny.

L'errada espanyola. En el cas de Dallas, la deficient actuació mèdica que en primera instància va atendre l'afectat —vegeu les següents dues pàgines—, sense sospitar la gravetat de la malaltia, va provocar una enorme polèmica política a tot el país. El resultat fou que el govern de l'estat de Texas, amb al suport del federal, decretà “alerta màxima”